

Sjöbo kommun
kanslihuset@sjobo.se

2019-02-15
1 (25)
Dnr 405-2018:6510

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Vollsjö
skola i Sjöbo kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Vollsjö skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vollsjö skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete, och säkerställer att alla elever, oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor säkerställer att undervisningen är varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd.

Trygghet och studiero

Skolan har i flera delar ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att det finns ett samlat arbete för att skapa studiero och att lärarna vidtar ändamålsenliga åtgärder för att skapa en lugn miljö.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor skapar ytterligare förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra sina betyg för att säkerställa likvärdiga bedömningar.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 19 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:6510) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens kvalitetsbedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektorn på Vollsjö skola till viss del tar ansvar för att styra och leda utvecklingsarbetet på skolan. Granskningen visar att rektorn har inlett ett arbete med att organisera och leda det pedagogiska arbetet. Vidare visar granskningen att rektorn följer upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat och hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Rektorn följer inte i tillräcklig utsträckning upp undervisningens genomförande och lärares förutsättningar. Slutligen visar granskningen att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete som säkerställer att alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas. Det är detta arbete som Skolinspektionen bedömer att rektor behöver prioritera.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Uppföljning och analys

Granskningen visar att rektorn följer upp och analyserar kunskapsresultat och hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen.

I intervju med rektor framkommer att skolans kunskapsresultat är låga. Rektorn säger vidare att skolan ligger i ett socioekonomiskt utsatt område och att det skapas en oro då många elever flyttar ut och in under terminen. Enligt officiell statistik för läsåret 2016/17 avseende Vollsjö skola var det 51,9 procent av eleverna i årskurs 6 som hade uppnått kunskapskraven i alla ämnen jämfört med 68,7 procent i lägeskommunen och 77,7 procent i riket. Terminsbetyg i årskurs 6 läsåret 2016/17 visar på att skolenheten ligger lägre i samtliga ämnen förutom ett i jämförelse med riket.

Rektorn säger att analysen av skolans kunskapsresultat visar på att det är engelska, matematik och svenska som ligger lågt och att eleverna klarar sig bättre i estetiska ämnen. Rektorn säger vidare att eleverna inte får rätt förutsättningar att lyckas och hon har därför anställt en speciallärare som arbetar aktivt med insatser i olika klasser utifrån målprognos och screeningsresultat. Rektorn säger att hon har diskuterat skolans kunskapsresultat tillsammans med personalen genom att utgå från skolans digitala plattform, där de markerar elevernas måluppfyllelse i olika färger, en så kallad färgkodning. Rektorn har identifierat att de måste göra en fördjupad analys av resultatet i exempelvis svenska samt inkludera lärarna i analysen av kunskapsresultaten. Rektorn säger vidare i intervjun att de har genomfört en analys av undervisningen utifrån ett material från Specialpedagogiska skolmyndigheten, men att hon behöver skaffa sig ännu mer kunskap om undervisningens genomförande.

Lärare säger att de följer ett årshjul med målprognoser och att de regelbundet träffar elevhälsoteamet och gör målprognoser tillsammans. I samtliga intervjuer framgår att uppföljning sker på individ- och klassnivå utifrån elevernas måluppfyllelse, till exempel genom skolans färgkodning.

I intervju med rektorn framkommer vidare att hon följer upp att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen genom att hon har gett lärarna ett tydligt uppdrag att arbeta med trivselreglerna som utgår från läroplanens kapitel ett och två. Arbetet består i att lärare och elever veckovis arbetar med en trivselregel i taget. Rektorn säger att värdegrundsuppdraget även följs upp genom att de gör sociogram samt genom utvecklingssamtalen med eleverna. Detta bekräftas i intervjuer med lärare, dock framkommer det att det är några av lärarna som arbetar med veckans trivselregel.

Granskningen visar att rektorn fördelar resurser utifrån flera olika underlag. I inkommen dokumentation och i intervju med rektorn framkommer att resurser fördelas utifrån målprognoser, screeningsresultat, gruppstorlek, behov av särskilt stöd, pedagogisk dokumentation och kränkningstillbud. Det framkommer vidare i intervju med rektorn att hon tar reda på effekter av resursfördelningen genom exempelvis träffar med specialpedagog/elevhälsa och analys av elevernas måluppfyllelse.

I såväl inkommen dokumentation som intervjuer framgår att ett utvecklingsområde för undervisningen på skolan är elevinflytande och det innebär att det ska bli tydligare kring vad eleven ska lära sig och varför samt hur eleven lär sig på bästa sätt. Metoden

som valts för detta är det kooperativa lärandet¹ som alla lärare ska arbeta med. Syftet med utvecklingsområdet, säger rektor i intervju, är att fler elever ska få talutrymme, bli medvetna om sitt eget lärande samt få ökad studiero.

Pedagogiskt ledarskap

Granskningen visar att rektorn har inlett ett arbete med att leda och organisera det pedagogiska arbetet genom att exempelvis ge lärare förutsättningar för samverkan med tydliga strukturer och samtalsledare.

Det framgår av inkommen dokumentation och i intervju med rektorn att det finns fora för samverkan och kollegialt lärande. Det finns arbetslag, DUV-grupper², ämnesgrupper och processgrupp med en tydlig mötesstruktur för alla möten. Det framgår vidare att all planering inom de 35 timmar som pedagogerna har ska vara gemensam för att främja personalens egna lärande.

Lärare och representanter för elevhälsan säger i intervjun att det finns förutsättningar för kollegialt lärande eftersom de arbetar tillsammans all tid som de är på skolan. De träffas i olika gruppkonstellationer och har samtalsledare på sina möten. Rektor säger att hon följer upp det kollegiala lärandet och hur lärarnas lärande ger avtryck i undervisningen genom att exempelvis genom att ta upp lärarnas uppdrag på medarbetarsamtal.

I inkommen dokumentation och i intervju med lärare framkommer att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga. Lärare ger exempel på arbetssättet med lågaffektivt bemötande och att det finns en arbetsplan där roller och arbetsuppgifter beskrivs. Rektor säger i intervjun att de obehöriga får en mentor och en introduktion gällande praktiska saker och att man tillsammans med specialpedagog eller elevstödssamordnare går igenom elevgruppen. Rektor säger även att hon tar reda på de behov av stöd som finns i dialog med läraren och att försteläraren är med och stöttar vid exempelvis betygssättning. I intervjuer med lärare framkommer att någon

¹ En metod för att strukturera samarbete mellan elever i klassrummet i syfte att öka måluppfyllelse och social sammanhållning.

² Drift-, utveckling- och värdegrundsgrupp.

fått en mentor och introduktionskurs medan en annan inte fått någon speciell introduktion eller mentor.

Jämställdhetsarbete

Granskningen visar vidare att det på Vollsjö skola inte finns något strategiskt jämställdhetsarbete som leds av rektorn, vilket framkommer i intervjuer med rektorn, lärare och representanter från elevhälsan. Detta område utvecklas nedan under rubriken Identifierat utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete, och säkerställer att alla elever, oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte leder och styr något gemensamt, strategiskt jämställdhetsarbete.

Av läroplanen framgår att arbete med jämställdhet ingår i skolans värdegrund och demokratiuppdrag. Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. I detta ingår att eleverna genom utbildningen ska utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.³

³ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Rektorns ansvar.

Sammantaget visar granskningen att det saknas ett strategiskt jämställdhetsarbete som leds och följs upp av rektorn och som är tydligt för all personal. Av elevintervjuer framgår att eleverna inte tycker att det är någon skillnad om man är pojke eller flicka i vad man får göra på skolan. I intervju med lärare ger några lärare exempel på hur de arbetar med frågor om jämställdhet i undervisningen. En lärare säger att arbetssättet med det kooperativa lärandet gör att taltiden fördelas genom användningen av exempelvis talkort. En annan lärare ger exempel på hur de har arbetat med film och en efterföljande diskussion med eleverna. Flera lärare säger att man har det med sig hela tiden och att diskussioner kring jämställdhet och könsroller görs på vardaglig basis. Vad gäller rektorns uppföljning av detta arbete säger några lärare att de inte vet hur rektor följer upp om undervisningen är jämställd.

Eleverna kan inte ge något exempel på hur lärare tagit upp jämställdhet i undervisningen. I samtliga intervjuer framkommer det att rektorn inte leder något samlat och gemensamt jämställdhetsarbete. Rektorn säger att hon förutsätter att det bedrivs ett jämställdhetsarbete eftersom det ingår i lärarnas uppdrag. Rektorn berättar vidare att de analyserar anmälda fall av kränkande behandling och elevernas måluppfyllelse utifrån kön. I skolenhetens egen resultatanalys för årskurs 1-3, vårterminen 2018 framkommer att 8 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna inte når kunskapsmålen. För årskurs 4-6 är det 11 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna som inte når kunskapsmålen.

Skolinspektionen rekommenderar att rektor ställer sig frågan om det finns mönster på skolan som tyder på att särskilt pojkar eller särskilt flickor påverkas i utbildningen utifrån könstillhörighet. Rektor bör också följa upp att de moment som ges inom ramen för kursplanens centrala innehåll, att undervisa om jämställdhet tas tillvara och att denna undervisning bedrivs på ett sådant sätt att eleverna stimuleras att omfatta dessa värden. Det kan även handla om att följa upp att lärare på ett medvetet sätt speglar dessa värderingar i undervisningens innehåll och i sin ämnesdidaktik. Om skolan via läroböcker och undervisning i vissa ämnen exempelvis enbart speglar männens erfarenheter eller perspektiv (eller tvärt om) främjar det knappast skolans jämställdhetsarbete utan bör istället utjämnas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn säkerställer att ett strategiskt jämställdhetsarbete utvecklas och förankras i skolan, så att en gemensam medvetenhet skapas hos personalen kring hur de ska arbeta för att utbildningen ska vara jämställd.

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att eleverna på Vollsjö skola huvudsakligen får en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden. Skolinspektionens granskning visar att lärare överlag anpassar arbetssätt och utmanar elever oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling. Det varierar dock huruvida eleverna görs delaktiga i undervisningen och får möjlighet till att reflektera kring sitt eget lärande. Granskningen visar vidare att eleverna erbjuds en undervisning som till stor del är målfokuserad och strukturerad, dock saknas sammanfattande avslut. Granskningen visar slutligen att undervisningen saknar tillräcklig variation och att det finns elever som inte ges tillräckligt stöd för att komma igång med sina arbetsuppgifter eller att bibehålla sitt engagemang. Det är detta som Skolinspektionen bedömer att skolan bör prioritera.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort vid besöket.

Strukturerad och målfokuserad undervisning

Skolinspektionens granskning av Vollsjö skola visar att undervisningen huvudsakligen är strukturerad, men att de flesta observerade lektioner saknar ett sammanfattande avslut.

Under samtliga lektioner som Skolinspektionen observerar berättar läraren vad lektionen kommer att handla om och vad de ska göra under lektionen. Ett par lektioner innehåller moment där läraren direkt eller indirekt gör hänvisningar till mål, syfte och kunskapskrav från läroplanen. Flera elever säger i intervju att de har dagens mål på tavlan, men några elever känner inte igen det eller säger att det bara är en

lärare som går igenom mål. I intervju säger lärare att de brukar strukturera lektionerna genom att börja med att skriva mål, göra en övning som utgår från kooperativt lärande och sedan låta eleverna exempelvis träna färdighet.

Flertalet av de observerade lektionerna saknar ett tydligt lektionsavslut där läraren sammanfattar lektionen. Det finns exempel på att lärare frågar klassen hur det var att jobba idag, om de tyckte det var kul eller om de lärt sig något nytt. Flertalet lektionsavslut innebär att eleverna plockar ihop sina saker och går ut. I intervjuer med lärare och elever säger de att de observerade lektionerna motsvarar typiska lektioner på skolan. Majoriteten av de intervjuade eleverna säger att lektioner avslutas genom att läraren säger till när det är dags att plocka undan, äta frukt eller att bestämma vem som ska gå ut först. Flera av de intervjuade eleverna uppger i intervju att lärare inte pratar om vad de tränat på eller vad de arbetat med under lektionen. Några elever säger att det beror på vilken lärare man har huruvida läraren sammanfattar och man får prata om vad man lärt sig eller inte.

Intervjuade lärare säger att elevernas bild av hur man avslutar lektioner stämmer, ibland avslutar de så. Någon lärare säger i intervjun att hen försöker avsluta med att knyta an till de mål som man tagit upp i början på lektionen. På fråga från Skolinspektionen till rektor om lärare sammanfattar och knyter an till mål och syfte när man avslutar en lektion svarar rektor nej och att det är något som de behöver jobba med mer, det glöms bort. Rektor säger vidare att de får ha det som mål på medarbetarsamtalen då det enligt rektors klassrumsobservationer ofta blir ett hastigt avslut.

Stimulans och utmaning utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar

Skolinspektionens granskning visar att lärare överlag anpassar arbetssätt och utmanar elever oavsett hur långt de kommit i sin kunskapsutveckling. När det gäller utmaningar för elever som är snabbt klara med en uppgift säger elever att de kan få extrauppgifter som till exempel svårare uppgifter som tar längre tid, rita eller hålla på med datorn. Elever och lärare säger även att man kan göra uppgifter på olika nivåer i vissa ämnen. När uppgiften är för svår kan de anpassa uppgiften eller gå ut med eleven och arbeta enskilt, berättar lärare i intervjun. Genom vårt färgkodningssystem, säger rektorn, upptäcker vi även de elever som kommit mycket längre i sin kunskapsutveckling.

Det framgår av granskningen att elevers upplevelse av i vilken mån lärare motiverar och uppmuntrar dem varierar. I intervjuer ger eleverna några exempel på uppmuntran, medan några elever uttrycker att de inte får någon uppmuntran. Lärare uppger i intervjuer att de ger eleverna beröm dagligen genom att lyfta det som är bra. Någon lärare säger att hen försöker hitta uppgifter utifrån elevens intresse. Det

framkommer under intervju med lärare att de upplever att det kan vara svårt att uppmuntra elever på grund av att några elever redan i förväg bestämt sig för att det är tråkigt. På Skolinspektionens fråga vad rektor har för bild av lärares förväntningar på eleverna svarar rektor att vissa lärare har höga förväntningar. I Skolenkäten våren 2018 för elever årskurs fem är medelvärdet för påståendet "Tillit till elevens förmåga" 7,1 och har sjunkit sedan Skolenkäten våren 2016. Vollsjö skolas medelvärde är lägre än samtliga deltagande skolor där medelvärdet är 8,6. På fråga från Skolinspektionen hur rektor arbetar för att lärarna ska ha en hög tilltro till elevernas förmåga svarar rektor att det gäller att förstå och ha kunskap om alla elever och att det är läraren som ska förändras, inte eleverna.

Reflektion och strategier för lärande

Granskningen visar vidare att eleverna ges få tillfällen att reflektera över sitt lärande. Det förekommer under några observerade lektioner reflekterande moment kring en uppgift eller efter en genomgång. På en lektion förekommer ett gemensamt samtal i klassen om hur man kan lösa olika uppgifter och där elevers olika sätt lyfts i helklass av läraren. Under samma lektion ställer läraren även öppna frågor till eleverna där eleverna får reflektera i sina svar.

Elever uppger att det är på utvecklingssamtalet som de får reflektera om hur de lär sig på bästa sätt. Lärare säger i intervju att de använder sig av kompisrespons, självskattning och matriser för att eleverna ska få reflektera över sitt eget lärande. En lärare berättar även om olika metoder som används sista lektionen varje dag för att eleverna ska få reflektera. Rektorn säger i intervju att eleverna får reflektera över sitt eget lärande i samband med lektionsavslut, men att det görs i varierande grad i de olika årskurserna och att de behöver arbeta vidare med hur de ska ge eleverna möjligheter att ta ansvar för sitt eget lärande. Några lärare ger exempel på detta genom att de avslutar lektioner med exit ticket⁴ eller mentometer för att se om eleverna förstått.

Planering och utvärdering av undervisningen med eleverna

⁴ Exit ticket är en metod för formativ bedömning som används för att stämma av en grups lärande. Det kan vara fråga som eleverna svarar på innan de lämnar lektionen och går ut på rast. Svaret kan ses som lärarens kvitto på hur denne nått fram med sin undervisning.

Granskningen visar att elever inte får vara med och planera lektioner, innehåll eller moment tillsammans med lärare, utan att läraren brukar bestämma det. Lärare säger att de ställer frågor om hur eleverna skulle vilja arbeta och att lektionsplanering finns som punkt på klassråden. Det finns även någon lärare som säger att hen tar in åsikter om innehåll eller arbetssätt innan varje arbetsområde. I samband med det får eleverna även fundera på hur de tror att de lär sig bäst. Lärare säger i intervjuer att de utvärderar undervisningen, både utifrån innehåll och arbetssätt, efter varje arbetsområde och att det kan ske både muntligt och skriftligt. Någon lärare säger att hen då och då även utvärderar tillsammans med eleverna efter en lektion. På fråga från Skolinspektionen till elever, om de brukar få vara med och bestämma hur de ska arbeta på en lektion, säger de nej och ingen elev kan ge exempel på att lärare frågat dem vad de är intresserade av att lära mer om. Det framkommer ett exempel på att eleverna fått vara med och planera en idrottslektion.

Några lärare bekräftar i intervjuer elevernas utsagor att de inte får vara med och planera undervisningen, men säger att de tar tillvara på elevernas idéer. På fråga från Skolinspektionen om rektors bild av elevernas möjlighet till delaktighet i planering av undervisningen säger rektor att det sker genom elevrådet, men att hon anser att eleverna inte är så delaktiga som de borde vara.

Variation och aktivt lärarstöd

Granskningen visar att en del av undervisningen saknar variation och att det finns elever som inte ges tillräckligt stöd för att komma igång med sina arbetsuppgifter eller att bibehålla sitt engagemang. Detta beskrivs nedan i avsnittet Identifierat utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor säkerställer att undervisningen som ges är varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd.

Skolinspektionens granskning visar att en del av undervisningen saknar variation och att det finns elever som inte ges tillräckligt stöd för att komma igång med sina arbetsuppgifter eller bibehålla sitt engagemang.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa

förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Lärare ger flera exempel på variation i undervisningen bland annat kopplat till det kooperativa lärandet som innehåller olika metoder, till exempel den så kallade karusellen. Rektorn säger att hon ger lärare förutsättningar för att bedriva en varierad undervisning genom att lärare diskuterar i grupper och genom att de startat upp ett arbete med kooperativt lärande. På flertalet av de observerade lektionerna arbetar alla elever med samma uppgift och innehåll. Vissa aktiviteter pågår under större delen av lektionerna vilket leder till att flera elever börjar prata om annat än lektionens uppgifter, slutar att arbeta med uppgiften eller gå runt i klassrummet. För vissa aktiviteter ges det dock för kort tid, vilket innebär att alla elever inte hinner avsluta. Intervjuade elever har svårt att ge exempel på olika arbetssätt. I lärarintervjun då Skolinspektionen refererar till elevernas svar säger lärare att eleverna kanske inte upplever att de har olika arbetssätt. Rektorn säger att det är långa arbetspass i undervisningen för att det kan finnas en rädsla hos lärarna att redan oroliga elever ska bli ännu oroligare av mer variation.

Vad gäller det aktiva lärarstödet så observerar Skolinspektionen vid några lektioner att eleverna ges stöd i form av delinstruktioner och att lärarna kontrollerar om eleverna förstått uppgifterna. På flertalet av lektionerna går lärarna runt bland eleverna och ser till att de kommer igång eller svarar på elevernas frågor. Det förekommer dock att lärare inte kommer runt till alla elever utan blir kvar hos en elev eller ett fåtal elever under längre stunder. Det finns flera exempel på att elever antingen inte kommer igång eller slutar arbeta och istället börjar småprata, spela spel eller titta på filmklipp (som inte ingår i lektionens uppgifter) på sin dator eller gå runt i klassrummet.

Lärare berättar i intervju att de har bilder som förstärker innehållet i undervisningen samt att de kan prata extra med elever innan eller efter lektionen. Lärare säger att de går runt och hjälper till och kan ställa frågor till elever. Vidare säger lärare att de ibland kan behöva sitta nära någon som man ska hjälpa och att övriga elever då kan komma dit för att få hjälp. Flera intervjuade elever berättar att de räcker upp handen när de vill ha hjälp och att lärare går runt och hjälper dem, men eleverna säger även att man kan få vänta eftersom det ibland är många som behöver hjälp. Rektor säger att det finns en vilja hos lärarna att vara aktiva under lektionerna, men att detta är ett utvecklingsområde.

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen rektor att prioritera arbetet med att utveckla undervisningens variation samt stärka lärare i att ge eleverna ett aktivt lärarstöd så att de bibehåller sitt engagemang. För att undervisningen ska vara

välbalanserad behöver lektionens innehåll och arbetsprocesser också vara anpassade till den tid för lektionen som är avsatt. Det handlar till exempel om att varken fylla lektionen med för få eller för många olika aktiviteter. Vägledande i arbetet är att elever behöver kunna slutföra påbörjade processer och ha möjlighet att upprätthålla sitt engagemang och intresse lektionen ut. Oavsett om undervisningen bedrivs inom ramen för arbetsformerna helklass, grupparbete eller enskilt arbete, och oavsett vilka specifika arbetssätt som används inom ramen för dessa arbetsformer, så behöver läraren aktivt stimulera, handleda och stödja elevernas läroprocesser.⁵ Vidare kan ett aktivt lärarstöd innebära att läraren ger tydliga beskrivningar, förklaringar och instruktioner till begrepp och undervisningens innehåll. Läraren behöver ha en dialog med eleverna för att fånga upp deras frågor samt hjälpa dem att komma igång med sina uppgifter. I det aktiva lärarstödet ligger också att kunna förklara samma sak på flera olika sätt och prova andra förklaringsmodeller om eleven inte förstår, samt att på ett konstruktivt sätt vidta åtgärder om elever inte kommer igång med sitt arbete. Läraren ska kommunicera med eleverna på ett sätt som gör att de vet vad de ska lära sig och vilka uppgifter de ska arbeta med, samt att de upplever att läraren värdesätter och respekterar deras arbetsinsatser.⁶

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan har i flera delar ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

⁵ Se exempelvis Skolinspektionen (2012b) *Mer än vad du kan tro: Religionskunskap i gymnasieskolan*, Rapport 2012:3, Stockholm: Skolinspektionen. Även om denna rapport gäller gymnasieskolan, är resultaten även relevanta för grundskolan.

⁶ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012) *Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*, Stockholm: Natur & Kultur; Hattie, J. (2009) *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*, London: Routledge.

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att det på Vollsjö skola finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet. Det saknas dock ett samlat arbete med att skapa studiero samt ett gemensamt förhållningssätt i detta arbete.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Arbetet för trygghet

Skolinspektionens granskning visar att det på Vollsjö skola finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet, men det framgår också att det behöver förtydligas för eleverna.

I Skolenkäten 2018 för elever i årskurs fem hade skolan lägre medelvärde än medelvärdet för deltagande skolor i landet gällande trygghet.⁷ Vårdnadshavares svar i Skolenkäten 2018 visade något lägre resultat än samtliga deltagande grundskolor för påståenden relaterade till trygghet.⁸

Flertalet intervjuade elever säger att de är trygga i skolan, även om några elever uppger att de ibland är otrygga, särskilt ute på skolgården där det kan uppstå bråk. Eleverna berättar emellertid att det finns vuxna ute och att de säger till någon vuxen om det uppstår bråk på rasterna. Det framkommer dock att flera elever upplever att de vuxna inte tar tag i allt som händer. Det framkommer vidare i intervju med elever att de deltagit i trygghetsvandringar och fått svara på en enkät om hur de upplever tryggheten på skolan. Eleverna säger även att de känner till konsekvenstrappan och att den följs inne i klassrummet, men att alla lärare inte gör likadant.

Lärare säger i intervju att de tar reda på hur eleverna upplever tryggheten på skolan genom att de gör en trivselenkät på höstterminen, använder sociogram, gör muntliga kartläggningar med eleverna, gör trygghetsvandringar med eleverna en gång per termin samt att de har stående punkter om trygghet på klassråd. Lärare berättar

⁷ Skolenkäten, Elevenkäten åk 5, våren 2018, se <https://sir.is.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=588772>

⁸ Skolenkäten, Vårdnadshavare, våren 2018, se <https://sir.is.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=586396>

vidare att de har ett morgonmöte med all personal varje dag då de fördelar rastvakter. Rastvakterna bär gula västar och de försöker även täcka upp kapprum. Representanter från elevhälsan säger att personal möter upp vid bussar och tar emot elever på skolgården varje morgon för att det ska vara tryggt. Rektor säger vidare att det finns personal som håller i rastaktiviteter och skolan planerar att införa olika zoner utomhus som de olika rastvakterna ansvarar för. Lärare ska, säger rektor, inför rast ta reda på vad eleverna vill göra och vem de vill vara med. Det framkommer även av inskickad dokumentation att lärare har 30 minuter efter skoltid för att kunna stämma av kring skoldagen med vårdnadshavare.

Representanter för elevhälsan och rektorn uppger i intervju att en del i arbetet med att öka tryggheten på skolan även görs genom de trivselregler som skolan har och som revideras tillsammans med eleverna vid varje terminsstart. Rektorn säger i intervjun att alla lärare ska arbeta med en trivselregel per vecka och det även görs en utvärdering av veckans trivselregel i klassen. Representanter för elevhälsan samt rektorn säger att de insatser som görs för att skapa en trygg miljö inte är utvärderade, mer än att de vet att fler rastvakter använder de gula västarna. I inkommen dokumentation framgår även att skolan startat upp fadderverksamhet läsåret 2017/2018 för att stärka relationer mellan olika grupper och öka vi-känslan på skolan.

Lärare säger i intervju att de känner igen den bild som eleverna ger av tryggheten på skolan eftersom eleverna säger det till dem. Lärare säger vidare att det förekommer många konflikter på skolan, men att de tar tag i dem och att de använder ett så kallat lågaffektivt bemötande. Lärarna säger vidare att de är medvetna om att eleverna inte alltid förstår eller ser att lärarna faktiskt tar tag i det som händer. Vårdnadshavarna har fått information om skolans arbetssätt, men inte eleverna. På en fråga från Skolinspektionen om det är tydligt för eleverna om hur personalen agerar vid konflikter så svarar lärarna att eleverna inte har informerats om arbetssättet med lågaffektivt bemötande.

Arbete med att skapa studiero

Skolinspektionens granskning visar att det saknas ett samlat arbete med att skapa studiero. Detta beskrivs nedan i avsnittet Identifierat utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att det finns ett samlat arbete för att skapa studiero och att lärarna vidtar ändamålsenliga åtgärder för att skapa en lugn miljö.

Skolinspektionens granskning visar att det saknas ett samlat arbete med att skapa studiero. Granskningen visar att det på flertalet lektioner inte råder studiero.

Av 5 kap. 3 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

I Skolenkäten 2018 för elever årskurs fem hade skolan ett lägre värde än medelvärde i de deltagande skolorna för påståendena "Jag har studiero på lektionerna" (3,3 jämfört med 6,1) respektive "På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet" (2,7 jämfört med 4,0). Värdet i Skolenkäten 2018 för elever årskurs fem gällande påståendet "Jag har studiero på lektionerna" har sjunkit sedan Skolenkäten 2016 med en förändring på -4,0.⁹

På Skolinspektionens fråga till eleverna om det är tillräckligt lugnt på lektionerna så att de lär sig och kan arbeta bra, varierar elevernas svar. Några elever säger att det oftast är lugnt, några säger att det är så ibland och några elever säger att det beror på vilken lärare som undervisar. Om det är stökigt på lektionen berättar elever att lärare oftast säger till, använder sig av "tysta handen" eller av trafikljus och man kan bli uppmanad att gå ut från lektionen. De flesta elever berättar även att de känner till att det finns ordningsregler och att de varit med och tagit fram dem. Några lärare säger att rektorn har initierat en konsekvenstrappa som lärare använder sig av när någon stör undervisningen. Andra lärare uppger att de använder sig av "tysta handen" och att man har olika överenskommelser med vissa elever, till exempel att få gå ut ur klassrummet.

Vid flertalet observerade lektioner råder det inte studiero. Det händer vid upprepade tillfällen att elever går runt och stör andra elever i klassrummet, att elever skriker rakt ut och tar saker från andra elever utan att lärare ingriper och får beteendet att upphöra. Vid vissa tillfällen ingriper läraren, men det förekommer på flera lektioner att beteendet ändå fortsätter. Flera lärare använder sig av "tysta handen" när det ska vara tyst i klassrummet. Då räcker läraren upp handen och eleverna följer efter och räcker upp handen under tystnad vilket leder till att det blir tyst i klassrummet.

⁹ Skolenkäten, Elevenkäten åk 5, våren 2018, se <https://sir.is.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=588772>

Flera lärare och representanter ur elevhälsan uppger att studieron inte är bra och att den varierar. De säger vidare att det är ett utvecklingsområde på skolan och att de har arbetat för ökad studiero, men de har inte definierat vad studiero är. Det framkommer i intervju med lärare att det inte finns något gemensamt förhållningssätt på skolan för att arbeta med studiero, även om någon lärare säger att det finns i de gemensamma trivselreglerna. Någon lärare säger att det beror på klassen och lärarens toleransnivå hur man arbetar med att skapa studiero.

På fråga från Skolinspektionen vad rektorns bild av studieron på skolan är säger rektor att det är oroligt, men att det har blivit bättre. Gällande den negativa förändringen i Skolenkäten 2018 säger rektor att det inte är förvånande och att det varit en orolig grupp. Det gemensamma arbete som finns på skolan för att säkerställa att elever har studiero, görs via värdegrundsgruppen samt genom att följa konsekvenstrappan, säger rektorn. Både rektor och elevhälsans representanter säger att studieron påverkar elevernas studieresultat och rektor säger att utan studiero minimeras den effektiva undervisningstiden.

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen rektor att inleda ett arbete kring studiero som innefattar ett gemensamt förhållningssätt på skolan samt utarbeta ändamålsenliga metoder för att skapa, upprätthålla och vid behov återställa ordningen i klassrummet.

Av Skolinspektionens kvalitetsgranskning av hur skolor arbetar för att säkerställa studiero framgår att ett tydligt ledarskap och en stimulerande undervisning i hög grad visat sig vara faktorer som påverkar studieron i klassrummet. Det är också viktigt att skolans arbete för att främja och upprätthålla studiero utgår från elevernas upplevelse av undervisningen. Skolans arbete för att skapa studiero behöver därför omfatta undervisningens kvalitet, lärares ledarskap och bemötande såväl som lärares upprätthållande av ordningsregler. Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och ibland stökiga.¹⁰

¹⁰ Skolinspektionen (2016c) *Skolors arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 16.

I rektors ansvar ingår att säkerställa att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om viktiga gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektor är lärarnas upplevelse av hur detta fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder.¹¹

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen
9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen
Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektorn till viss del analyserar eventuella skillnader i betyg och omdömen mellan olika årskurser, liksom mellan nationella ämnesprov och betyg. Granskningen visar vidare att rektorn inte arbetar tillräckligt med att ge förutsättningar för lärarna att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg för att öka likvärdigheten i lärares bedömningar. Det är det som rektor bör prioritera att arbeta med.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten gjort under besöket.

Rektors analys av omdömen och betyg

Skolinspektionens granskning visar att rektor gör en viss analys av eventuella skillnader i bedömning och betyg mellan olika ämnen och årskurser, men att arbetet inte sker i tillräcklig dialog med betygssättande lärare. Granskningen visar att lärare främst är

¹¹ Skolinspektionen (2016c) *Skolors arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 16.

med och diskuterar resultat på individnivå då det framkommer i lärarintervjuer att det sker tillsammans med elevhälsan när det görs målprognoser utifrån skolans färgkodning. Lärarna säger även att de får ta del av den betygsanalys rektor gjort i samband med det systematiska kvalitetsarbetet. Rektor berättar om skillnaden mellan pojkar och flickors resultat och att elever som uppnår kravnivån i matematik och svenska i årskurs 3 ligger i linje med eller över riket, men att det genomsnittliga betygspoängen för provbetyget i årskurs 6 ligger under riket i dessa ämnen. Rektorn uppger vidare att hon i sin analys ser att de inte ger eleverna rätt förutsättningar för att lyckas samt att de behöver arbeta med sina studieövergångar så att det inte blir så stor skillnad i hur man jobbar i årskurs 1-3 och årskurs 4-6.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Skolinspektionens granskning visar att rektor ger vissa, men inte tillräckliga, förutsättningar för att lärarna ska göra likvärdiga bedömningar och för att de ska kvalitetssäkra betyg. Se ytterligare motivering till detta under rubriken Identifierat utvecklingsområde nedan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor skapar ytterligare förutsättningar för lärare att kvalitetssäkra sina betyg för att säkerställa likvärdiga bedömningar.

Skolinspektionens granskning visar att rektor ger lärare vissa men inte tillräckliga förutsättningar för att göra likvärdiga bedömningar och att kvalitetssäkra sina betyg.

Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skolförfattningarnas krav.

På fråga från Skolinspektionen om hur de arbetar på skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning inom skolenheten svarar lärare att de främst pratar med varandra, att det blir spontant eller att man kollar av i arbetslaget. De säger även att de har ämnesgrupper som täcker alla skolans årskurser där de kommer att prata om bedömning och betygssättning. I ämnesgrupperna sker för närvarande mer diskussioner kring de olika förmågorna och det framkommer i intervju med lärare att de vill diskutera elevexempel för att sedan kunna lyfta dem tillsammans. Vidare säger lärare att de behöver mer tid för att diskutera kunskapskrav tillsammans på hela skolan och att rektor inte deltar i något arbete med att diskutera kunskapskrav och hur

de ska tolkas och användas för bedömning. Det framkommer av intervjuer med lärare att de använder sig av Skolverkets bedömningsstöd, vilket rektorn förordar. Både lärare och rektorn säger också att det finns ett kommunövergripande samarbete kring samrättning av de nationella proven och att det finns ett planerat samarbete med en annan skola. Rektorn säger att ett arbete med lärandematriser har implementerats på skolan, men att de behöver arbeta vidare med det för att öka likvärdigheten i lärares bedömning och rektorn säger att hon hoppas på att deras nya lärplattform kan vara ett stöd i det arbetet. I inkommen dokumentation framkommer även att rektorn ser en brist gällande likvärdigheten i omdömen och att analys av omdömen är ett utvecklingsområde.

Enligt Skolverkets allmänna råd bör rektorn skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Det innebär att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.¹²

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen rektor att fortsätta det påbörjade arbetet med att skapa forum och tillfällen för samtliga lärare att diskutera bedömning, omdömen och betyg för att säkerställa att lärare gör likvärdiga bedömningar och ges förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg.

¹² Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2018:247) *Betyg och betygssättning*, s 15, 22 och 23.

På Skolinspektionens vägnar

X Eva Bergenlöv

Beslutsfattare

Signerat av: Eva Bergenlöv

X Anna Mellgren

Föredragande

Signerat av: Anna Mellgren

I handläggningen av ärendet har även utredare Iréne Arvidsson och Maria Nyman medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning har skolan ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 10 och 11 oktober 2018. Besöket genomfördes av utredarna Anna Mellgren och Irene Arvidsson.

Vollsjö skola i Sjöbo kommun har 191 elever fördelade på förskoleklass och årskurs 1-6. På skolan finns även fritidshem och förskola. Skolan leds av en rektor som är tillika förskolechef.